

și pe a «de dumnezeu dăruitul meu copil, Io Theodosie voievod»¹. Tehnica gravatului se aseamănă cu aceea a variantei amintite a lui Neagoe Basarab. În consecință sigiliul a fost făcut la aceeași dată cu al domnului, varianta a doua.



Fig. 8. Sigiliul lui Teodosie voievod. Orig. Arh. St. Brașov nr. 488 (recte nr. 314).

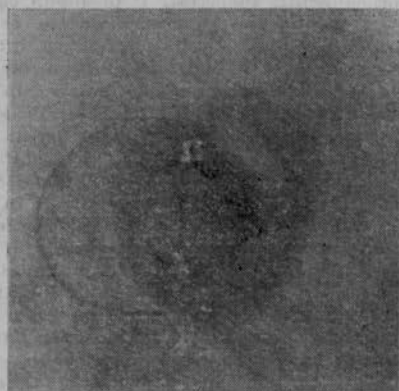


Fig. 9. Sigiliul inelar al doamnei Despina Arh. St. Brașov nr. 317.

C. Sigiliul Doamnei Despina

De la doamna lui Neagoe Basarab se cunosc patru scrisori, trei către sibieni și una către brașoveni, din care numai una datată, ultima. Prima este databilă cu 1513, după burgmeșterul Sibiului Mathias Armbruster², a doua din timpul luptelor interne ale fiului ei Teodosie, databilă octombrie — decembrie 1521³, a treia după plecarea lui Teodosie voievod din țară, deci februarie 1522⁴, iar ultima e din 17 noiembrie 1541⁵. Prima și a treia păstrează încă sigiliul, nu satisfăcător de bine imprimat. Se poate totuși descrie: ceame antică ovală (22 × 11 mm.) reprezentând un cap de bărbat cu păr bogat și barbă (Neptun ieșind din unda mării?)⁶. Vezi fig. 9.

Ceea ce nu s-a observat și merită să fie reținut e faptul că scrisoarea, databilă 1513, este semnată manu propria de doamna Despina. De ea ne vom ocupa mai departe.

D. Sigiliile boierilor lui Neagoe Basarab

În timpul domniei lui Neagoe Basarab se cunosc puține sigilii de boieri. Cele mai multe, anume patru, apar legate la fâgăduiala de la 17 martie 1517, în care pe lângă voievod consimt și jupanii Barbul ban de Craiova, Calotă mare vornic, Harvat mare logofăt și Dimitrie mare vistier⁷. Pergamentul păstrează atârinate toate sigiliile dar din ale boierilor numai unul are legendă. Această situație face să nu putem preciza ordinea de precădere⁸. După ordinea din text, raportate la sigiliul domnului care este la mijloc, are prioritate stînga, apoi dreapta. În consecință, le descriem după această schemă: 4—2—1—3—5.

¹ Documente, I, p. 127 (traducere). Cf. și St. Nicolaescu, Documente slavo-române, p. 241—242 (regest), St. D. Greceanu, Șirul voievozilor, p. 51—52 (rezumat).

² S. Dragomir, Documente nouă, p. 60—61 (nr. 51). Originalul la Arh. St. Sibiu.

³ Id. ib. p. 61—62 (nr. 52). Orig. ibidem.

⁴ I. Bogdan, Regeste, p. 160 (traducere nr. 61) și p. 267 (regest nr. 82); Tocilescu, 534 documente, p. 264—265 (nr. 272). Originalul la Arh. St. Brașov nr. 317. Trebuie să fie din februarie 1522, căci la 26 febr. acest an nuntul «waywodissae Transalpinis» primește vin, pline albă și ovăz de la Brașoveni (Quellen, I, p. 415), iar ceva mai înainte (28 ianuarie—9 februarie 1522) Andreas, de care e vorba în scrisoarea doamnei, primea și el vin și ovăz de la brașoveni (Quellen, I, p. 412).

⁵ Hurmuzaki-Iorga, Documente, XV, 1, p. 408 (nr. 768). Originalul latin la Arh. St. Sibiu. Nu știm dacă are sigiliul sau nu.

⁶ Editorii scrisorilor nu le-au descris sigiliile, numai I. Bogdan, Regeste, p. 160, pentru scrisoarea către brașoveni spune că e fără sigiliu, iar în altă parte (p. 267) că e mic, oval, «cam 1 cm. de lat și 1 1/2 de lung, cu o figură ce nu se distinge bine». Ne pare rău că nu am putut obține o fotografie bună după el.

⁷ I. Bogdan, Regeste, p. 151—153 (traducere). Tocilescu, 534 documente, p. 261—264 (text și traducere).

⁸ Dacă ținem seama de privilegiul lui Vlad voievod de la 17 august 1511, acolo ordinea e inversată, căci primul boier din sfat pune primul sigiliu lângă al domnului în dreapta cu legenda [† ЖСН]АН БОГДАН [ДЕ]АН [Д]ЕОФ [И]НН, iar primul sigiliu în stînga, anepigraf, care reprezintă o femeie șezînd pe scaun și torcînd, urmează să fie al lui Barbu ban, al doilea în sfat.